
ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

DOI: 10.25140/2410-9576-2023-2(27)-199-220

УДК 332.01:332.05

JEL Classification: G20; O10; Q01; R11

Наталія Іванова

доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри підприємництва і торгівлі
Національний університет «Чернігівська політехніка» (Чернігів, Україна)

E-mail: Nataliia.Ivanova@stu.cn.ua. ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-6622-7310>

ResearcherID: [I-3574-2016](https://orcid.org/0000-0001-6622-7310)

Сергій Кононенко

аспірант

Національний університет «Чернігівська політехніка» (Чернігів, Україна)

E-mail: job.s.kononenko@gmail.com. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1898-2204>

**ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ
ПОТЕНЦІАЛОФОРМУЮЧОГО ПРОСТОРУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ
НА ЗАСАДАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ**

Анотація. У статті досліджено питання методологічної основи фінансово-економічного механізму забезпечення повоєнного відновлення потенціалоформуючого простору регіонів України на засадах сталого розвитку. Наголошено на важливості та стратегічному значенні відновлення потенціалу саме на регіональному рівні. У статті теоретично обґрунтовано сутність та значення відновлювального потенціалу регіональної економічної системи. Запропоновано концептуальну схему відновлення потенціалоформуючого простору регіону. Розкрито цільові пріоритети та базові умови формування фінансово-економічного механізму; проаналізовано інструменти механізму, які є специфічними для періоду повоєнного відновлення. Деталізовано енергетичний зелений перехід України як стратегічний орієнтир сталого розвитку.

Ключові слова: регіональна економічна система; регіональний розвиток; регіональний потенціал; потенціалоформуючий регіональний простір; фінансово-економічний механізм; повоєнне відновлення; сталий розвиток; зелена економіка.

Рис.: 2. Табл.: 1. Бібл.: 28.

Постановка завдання. Регіональний потенціал є ключовим фактором, який визначає можливості та перспективи розвитку не тільки окремих регіонів, але й усієї країни. У повоєнний період відновлення регіонального потенціалу стає критично важливим завданням для ефективної відбудови економіки. У цьому контексті важливо розглянути значення та стратегічне значення відновлення регіонального потенціалу у процесі повоєнної відбудови економіки України. Розвиток галузей, які базуються на місцевих перевагах та конкурентних перевагах кожного регіону, сприятиме створенню нових можливостей для

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

економічного зростання та забезпечить стабільний соціальний прогрес. Для успішного відновлення економіки України необхідно активне стратегічне планування та підтримка з боку держави. Інвестування у сталий розвиток ключових галузей та стимулювання інвестицій та інноваційних проектів на місцевому рівні допоможе максимально використати потенціал кожного регіону для сприяння сталому економічному зростанню.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню різних аспектів формування та функціонування фінансово-економічного механізму, у тому числі в аспекті зростання регіонального потенціалу, присвячені праці багатьох вітчизняних та закордонних учених, серед яких: Г. Возняк, М. Дергалюк, М. Долішнього, М. Дубини, М. Мигаль, О. Парубець, Т. Петерса, О. Попело, О. Ступницького, А. Ткачука, С. Тульчинської, І. Швеця та інших.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. В аспекті розробки планів повоєнного відновлення економіки України та відбудови зруйнованих об'єктів внаслідок військової агресії з боку Росії слід відзначити брак уваги, яка приділяється ролі складових фінансово-економічного механізму забезпечення відновлення саме на регіональному рівні, а також важливості цільових орієнтирів на принципі сталого розвитку у довгостроковій перспективі.

Мета статті. Метою статті є формування теоретичної основи й розробка прикладних рекомендацій щодо фінансово-економічного механізму повоєнного відновлення потенціалоформуючого регіонального простору на засадах сталого розвитку.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні в науковому просторі є декілька теорій визначення сутності потенціалу, з-поміж яких видно ті, які:

- стверджують, що потенціал є сукупністю необхідних для функціонування або розвитку системи різних ресурсів;
- вважають, що потенціал слід розглядати як систему факторів, умов, чинників, елементів, які є цілеорієнтованими та в сукупності забезпечують досягнення цілей;
- дають уявлення про потенціал як цілісне вираження сукупних можливостей для виконання певних завдань.

Згідно з результатами досліджень М. Дергалюк та С. Тульчинської [2], ресурсні компоненти економічної системи регіону визначаються географічними умовами формування, використання та мережами

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

розподілу. Відповідно, економічний потенціал регіону залежить від параметрів його ресурсної бази. Можливості для їх використання та забезпечення розвитку при активізації потенціалу визначаються якісними характеристиками інституційної системи, рівнем інтелектуалізації та структурними показниками населення регіону, доступністю технологій та логістичних каналів, а також характеристиками взаємодії елементів регіонального простору із зовнішнім середовищем. Зазначені вчені підкреслюють, що економічні комунікації всередині економічного простору регіону та з його зовнішнім середовищем визначають швидкість адаптації до змін, стабільність до ризиків та результативну модернізацію як окремих галузей, так і загальної системи управління економікою регіону [2; 4].

Таким чином, зробимо висновок про існування потенціалоформуючого простору регіону, у якому просторовий аспект ґрунтується на фізичному розміщенні на території регіону ресурсів, виробничих потужностей, населення та інституцій, що разом формують як економічні центри, так і інфраструктурну мережу. Економічні відносини між різними компонентами простору регіональної економіки визначають напрямки та динаміку трансформацій, формуючи цінності та пріоритети в активізації економічного потенціалу як окремих суб'єктів господарювання, так і системної стратегії, єдиних принципів, загальних закономірностей у регіональному розвитку [2; 6; 23].

Вагомість та впливовість регіонального розвитку в забезпеченні ефективного та тривалого зростання суспільства загалом проявляється і в тому, що саме на місцевому рівні починає вибудовуватись вертикаль забезпечення рівноваги між потребами економічного зростання та збереженням навколишнього середовища, соціальної стабільності та розвитку громадської взаємодії [5; 23]. Дотримання принципів сталого розвитку, регіональне планування за принципами якого дозволяє уникнути екологічних криз, досягти оптимального використання ресурсів та зменшення негативного впливу на природне середовище, забезпечити доступ до освіти, охорони здоров'я та інших соціальних послуг, а також створити рівні можливості для всіх верств населення, що сприяє підвищенню якості життя та зміцненню соціальної солідарності. Парадигма сталого розвитку виступає як важливий інструмент у плануванні регіонального розвитку, сприяючи забезпеченню економічного процвітання, соціальної справедливості та екологічної стійкості у повоєнному відновленні економіки України [24].

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

Отже, зважаючи на світовий тренд сталого розвитку та у аспекті нашого дослідження слід зазначити про наявність ще одного виду потенціалу – потенціал сталого розвитку, який втілює у собі сутність економічної категорії, що є результатом взаємодії пріоритетних на певному етапі явних та прихованих суспільно-економічних відносин людини з природою, здатних проявитись та стати основою, реальною можливістю речовинно-енергетичного характеру, яка забезпечує здатність системи до сталого розвитку [13]. Цей потенціал характеризується системою показників, котрі відображають не лише наявні ресурси, а й їхні резерви, що можуть бути використані за певних умов та можливостей.

Важливість регіонального потенціалу в розвитку національної економіки підкреслена у Державній стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки, яка була розроблена на зміну Стратегії на період 2014-2020 рр. (затверджена Постановою Кабінету Міністрів України 05 серпня 2020 року [12]), але фактично навіть не розпочата у реалізації, головним чином, через початок повномасштабного вторгнення, але й внаслідок відсутності виділених коштів у державному бюджеті України на виконання цієї Стратегії. У документі зазначено, що реалізація державної регіональної політики до 2027 року буде здійснюватися на основі комплексного територіального підходу, орієнтиром якого буде врахування специфічного набору соціальних, просторових, екологічних та економічних особливостей території.

Наслідки війни Росії проти України та їхній вплив на територіальні громади й регіони, потреба в підвищенні ролі безпеки та стійкості до зовнішніх чинників, питання відбудови та реконструкції економіки країни мають пріоритетне значення та потребують негайних заходів. Наразі (грудень 2023 року) відбувається обговорення змін до Стратегії регіонального розвитку з урахуванням ключовим викликів, таких як інфраструктура, безпека, економіка та довкілля [7]. Крім того, вона спрямована на підвищення культури партнерства і співпраці, що базується на взаємодії між громадянами та публічними інституціями з метою сприяння відновленню та сталому розвитку.

Аналіз лише сьогоденних наслідків повномасштабної війни РФ проти України та їх впливу на територіальні громади та регіони, а також підвищення ролі безпеки та стійкості до зовнішніх чинників, розкриває широкий спектр викликів та проблем, що стоять перед країною

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

[1; 16; 28]. Втрата людського капіталу та депопуляція населення внаслідок міграції, воєнних дій та терористичних актів, а також різкі зміни в економіці та пошкодження інфраструктури наслідком окупації визначають критичний стан територій. Збільшення кількості регіонів, що потребують державної підтримки, свідчить про необхідність невідкладних заходів. Значні екологічні та економічні втрати, а також неготовність системи управління регіональним розвитком до впровадження кращих практик Європейського Союзу, вимагають комплексного підходу та ефективного управління для відновлення та зміцнення стійкості та безпеки регіонів.

У перспективі прогнозується поглиблення нерівномірності заселення території України, зменшення густоти населення та втрата поселенського потенціалу – все це є проблемами, які породжують загрози для національної безпеки й у післявоєнний час. Крім наслідків забруднення територій військовою технікою та потреб розмінування, також акцентовано на активній концентрації населення в містах внаслідок урбанізації та соціальної фрагментації, що вже наразі призводить до збільшення техногенного забруднення та необхідності розвитку інфраструктури для обробки відходів. Також актуальним питанням реалізації Стратегії регіонального розвитку є джерела фінансування [14; 15].

Концептуальний підхід до відновлення потенціалоформуємого простору регіону та забезпечення його розвитку в довгостроковій перспективі враховує умови формування, стимулюючі фактори та формувальні проблемно орієнтовані чинники (рис. 1).

У рамках парадигми сталого розвитку, основні цілі відновлення регіонального потенціалу включають екологічну безпеку, соціальну справедливість, економічну стійкість, покращення життєвого середовища та лідерство в сталому розвитку. Мета відновлення полягає не тільки у відбудові, але й у створенні стійкого, справедливого та економічно розвиненого регіону, який враховує екологічні, соціальні та економічні аспекти розвитку.

Орієнтири відновлення та сталого розвитку потенціалоформуємого простору слід розглядати в контексті поєднання інтересів усіх суб'єктів регіональних процесів, а також внутрікраїнних, міжрегіональних і міжгалузевих зв'язків і залежностей [22; 27].

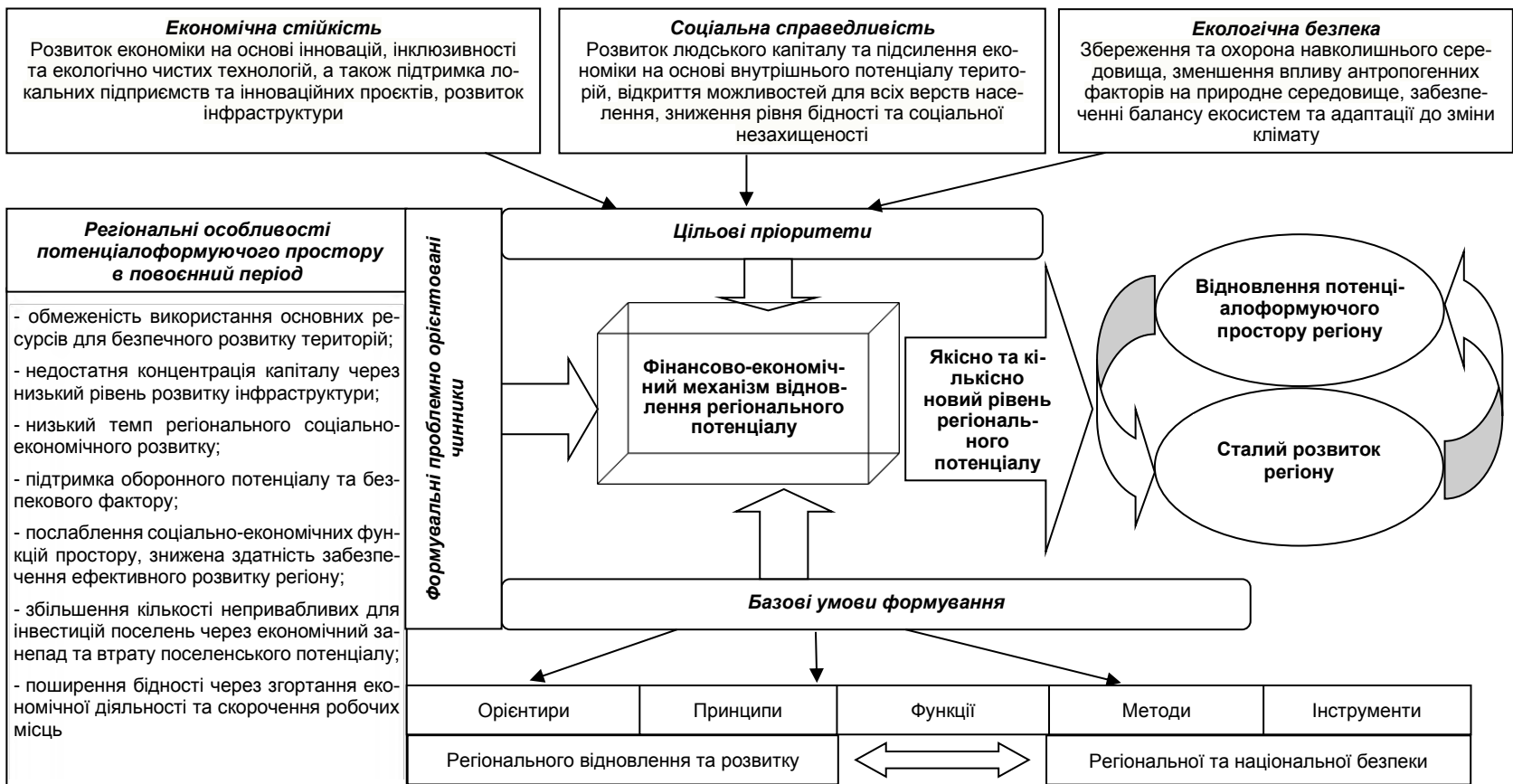

Рис. 1. Концептуальна схема відновлення потенціалоформуючого простору регіону
Джерело: розроблено авторами.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

Найважливіші групи *орієнтирів*, на наш погляд, мають бути такими:

- забезпечення відтворувальних, функціональних, соціально-економічних та економіко-екологічних пропорції регіонального розвитку;
- вирішення територіальних, галузевих, міжгалузевих проблем, які з'являться як наслідок трансформації економіки країни під впливом війни у перспективі;
- орієнтація не лише на відновлення економічної активності довоєнного рівня, але й створення нової економічної, соціальної та підприємницької динаміки з урахуванням перспективних регіональних соціально-економічних, інвестиційних, інфраструктурних навантажень;
- реконструкція і розвиток середовища життєдіяльності населення, спрямованого на створення умов для повернення внутрішньо переміщених осіб та тих, хто знайшов тимчасовий захист в інших країнах;
- економічні важелі регулювання та управління соціально-економічними процесами в нових реаліях післявоєнного часу.

Головним завданням *фінансово-економічного механізму відновлення та сталого розвитку потенціалоформуючого простору* є забезпечення залучення фінансових методів, інструментів, важелів, елементи забезпечення ефективного використання можливостей соціо-еколого-економічної системи регіону з метою реалізації зазначених на рис. 1 *цільових пріоритетів* [21]:

1) економічна стійкість – інноваційний розвиток економіки, сприяння інвестуванню місцевих підприємств та інноваційних проєктів, розвиток регіонального підприємницького середовища, що релевантно з рекомендаціями Організації економічного співробітництва та розвитку щодо напрямів та орієнтирів процесів відновлення України.

2) екологічна безпека – збереження та захист природного середовища, зменшення негативних наслідків впливу людської діяльності на екологію та підтримка використання екологічно чистих технологій.

3) соціальна справедливість – забезпечення рівних можливостей для всіх верств населення, зменшення рівня бідності та соціальної нерівності, а також підтримка різноманітності культурних та соціальних цінностей, що в умовах післявоєнного часу буде надзвичайно актуальним.

4) покращення життєвого середовища – розвиток інфраструктури, соціальних та культурних об'єктів, а також підтримка сфер охорони здоров'я та освіти, що сприятиме поверненню населення в місця їх довоєнного проживання та вирішення демографічних проблем.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

5) лідерство в сталому розвитку – розробка та імплементація стратегії сталого розвитку та її елементів на місцевому рівні, а також підтримка державної політики у сфері сталого розвитку, що покращить інвестиційний клімат та довіру іноземних партнерів в аспекті набуття Україною статусу кандидата на вступ в ЄС, покращення критеріїв реалізації положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, а також початку практичних кроків до переговорів про вступ України до ЄС.

Мета цих цілей полягає у створенні стійкого, справедливого та економічно розвиненого регіону, який враховує екологічні, соціальні та економічні аспекти розвитку.

У зв'язку з цим у складі зазначеного фінансово-економічного механізму можна виділити два типи *закономірностей*:

- формувального характеру – які обумовлюють відтворення та розвиток, також і трансформацію потенціалу регіональної економічної системи в інший, якісний, модернізований стан;
- регулювальної дії – котрі сприяють стабілізації досягнутого потенціалу регіональної економічної системи та забезпечують його стійкість до негативних впливів.

Найбільш складною частиною є регулювальні функції фінансово-економічного механізму, під якими ми розуміємо забезпечення адаптивних здатностей потенціалоформуючого простору регіональну, котрі реалізуються шляхом уточнення стратегії відповідно до порушуваних заплановане досягнення цілей регіонального відновлення та розвитку впливів.

Регулювальна функція вже знайшла своє відображення у проєкті оновленої Стратегії регіонального розвитку та в процесі її обговорення. Так, запроваджена до повномасштабного впровадження фінансова децентралізація та адміністративно-територіальна реформа зміцнили спроможність регіонів і територіальних громад, що сприяло активації процесів їх розвитку на основі власного соціально-економічного та ресурсного потенціалу [25; 28]. Проте під впливом повномасштабної воєнної агресії Росії відбулись суттєві трансформації регіонального простору України: розширення територій тимчасової окупації, що призвело до значних втрат територіальних громад; втрата майна, руйнування інфраструктури, масова міграція населення, зниження економічної активності та втрата економічного та експортного потенціалу. Ці події мали прямий вплив на фінансову спроможність територіальних громад та призвели до збільшення

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

кількості регіонів і територій, які потребують державної підтримки. Відтак, важливим питанням оновленої Стратегії, що наразі у процесі громадського обговорення [7], є нова макрорегіональна диференціація на основі функціонального поділу територій, яка, безумовно, впливатиме на стратегічні цілі та рівень державної підтримки, пріоритети відновлення і стимулювання розвитку. Так, виокремлено 4 типи регіонів: території відновлення, регіональні полюси зростання, території з особливими умовами для розвитку та території сталого розвитку.

У контексті запропонованого проєкту, поняття «територія відновлення» визначається через встановлення критеріїв, які повинні бути виконані для того, щоб територіальна громада могла бути визнана такою. Відповідно до цього документа, територія вважатиметься територією відновлення, якщо на ній встановлена влада України, не проводяться бойові дії, і вона відповідає одному з наступних критеріїв:

1. На території територіальної громади відбувалися бойові дії.
2. Територія територіальної громади тимчасово була окупована.
3. На території територіальної громади зафіксовано руйнування об'єктів критичної інфраструктури, соціальної інфраструктури та об'єктів житлового фонду.
4. Чисельність населення зазнала змін на рівні понад 15 % порівняно із станом на 1.01.2022 р.
5. Чисельність робочих місць зазнала змін на рівні понад 15 % порівняно із станом на 1.01.2022 р.
6. Кількість внутрішньо переміщених осіб становить понад 10 % від загальної чисельності населення територіальної громади станом на 01.01.2022 р.

Зазначається, що територія відновлення може охоплювати регіон, який включає в себе територіальні громади, що належать до таких територій відновлення.

Також цікавими в аспекті повоєнного відновлення є території з особливими умовами для розвитку, які запропоновано диференціювати як:

- території з низьким рівнем соціально-економічного розвитку;
- території з міжнародними, безпековими обмеженнями;
- території з природними обмеженнями;
- території техногенних і природних катастроф;
- території, що потребують економічної реструктуризації;

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

Проте ми повністю погоджуємося з позицією, викладеною у [16], що сумнівними є критерії, за якими розробники проекту згрупували території, натомість доцільніше було б за базовий критерій прийняти безпековий фактор. Так, у зазначеній публікації пропонується визначити «території відселення» (5-ти км зона вздовж лінії фронту та україно-російського/білоруського кордону), регіони «найбільшої небезпеки» (30 км зона вздовж лінії фронту та україно-російського кордону), макрорегіон «Фронтир» (100 км від зазначеної лінії), макрорегіон «Опора» (області, які постраждали, але віддалені від лінії бойових зіткнень) та макрорегіон «Тил» (умовно безпечні області).

Зміст підсистем фінансово-економічного механізму відновлення та сталого розвитку потенціалоформуючого простору повніше розкривається через співвідношення і зв'язок таких понять: «функціональні елементи», «цілі», «методи» та в їхньому складі «засоби» («інструменти»), «важелі» [19]. Так, до *важелів* у структурі фінансово-економічного механізму ми відносимо норми та нормативи, ліміти, фінансові санкції та стимули, фінансові показники, конкурентні процедури. *Функції*, які реалізує механізм: регулювання, планування, забезпечення (правове, нормативне, інформаційне, програмне, методичне), контрольна. Також важливими є *принципи*, на основі яких здійснюється фінансово-економічне забезпечення: ефективність управління фінансовими надходженнями, контроль використання коштів, верховенство права, обґрунтованість, транспарентність, відкритість, справедливість, пріоритетність тощо. Зазначений перелік, звичайно, не є вичерпним, проте може розглядатись як базовий.

Система *методів* відновлення та забезпечення подальшого сталого розвитку регіонального потенціалоформуючого простору має бути сформована з урахуванням наступних методологічних положень:

– фінансово-економічний механізм повинен бути спрямованим на створення таких умов, які б забезпечували регіональні потреби й відповідали принципам національної та регіональної безпеки;

– процеси відновлення та сталого розвитку відбуваються відповідно до законів розширеного відтворення, тому цей аспект є основоположним;

– тенденції регіонального розвитку та урядової політики останніми роками свідчать про послаблення дії вертикально централізованих зв'язків і залежностей на користь горизонтальних зв'язків, які формуються під впливом регіональних відтворювальних циклів із високим рівнем локалізації;

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

– дієве відновлення та подальший сталий розвиток неможливий без відповідної ресурсної бази, матеріально-технічної і фінансово-економічної основи, людського капіталу та ефективної системи оподаткування;

– пріоритет надається непрямим методам регуляторного впливу з метою послаблення ступеня втручання центральних органів влади та залучення місцевих суб'єктів господарювання і громадськості до активної участі в розв'язанні регіональних проблем економічного, екологічного й соціального розвитку.

Фінансове забезпечення реалізації Стратегії регіонального розвитку передбачалось здійснювати за рахунок фінансування з державного бюджету, включаючи міжбюджетні трансферти з державного бюджету до місцевих бюджетів, та за рахунок поповнення місцевих бюджетів; також через фінансування, що надходить до державного бюджету за програмами допомоги та грантами Європейського Союзу, урядів іноземних держав, міжнародних організацій та донорських установ. Додатковими джерелами також були інвестиції від інвесторів, включаючи умови державно-приватного партнерства та власні кошти підприємств, а також інші джерела фінансування, які не заборонені законодавством [12].

Проте зміни в економічній системі країни, які відбулись під впливом військових дій, внесли свої корективи. Так, на наш погляд, процеси відновлення та забезпечення перспективного сталого розвитку регіонів України потребують залучення наступних джерел та інструментів фінансування, які можна об'єднати в такі групи (рис. 2).

Уже в перші місяці повномасштабного вторгнення Уряд України звернувся до закордонних партнерів, міжнародних інвесторів, підприємців і громадських організацій та громадян із проханням про надання фінансової підтримки для сприяння відновленню стабільності української економіки та допомоги українському народу в умовах війни з Росією.

Було започатковано ряд фондів з відновлення [18], зібрані через які кошти спрямовуються відповідно до спеціалізації фонду, а саме: на підтримку української армії та надання гуманітарної допомоги постраждалим, відновлення зруйнованої інфраструктури та модернізацію економіки, відновлення функціонування малих і середніх підприємств та виконання міжнародних фінансових зобов'язань України.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

	Державні	Приватні
Внутрішні	– урядові дотації та субвенції, – місцеві податки та збори, неподаткові надходження, – відсотки від розміщення депозитів у банках державою, – спеціальні фонди відновлення (Державний фонд регіонального розвитку, Фонд енергоефективності, Фонд ліквідації наслідків збройної агресії)	– Програми підтримки від національних благодійних фондів, – Програми гуманітарної допомоги – волонтерські групи, які надають гуманітарну допомогу населенню, – онлайн-платформи збору коштів (краудфандинг), приватно-державне партнерство (ПДП), – прямі інвестиції приватних компаній у проєкти з розвитку інфраструктури, – спонсорські внески місцевих бізнес-структур, – приватні інвестиції – великі корпорації та приватний бізнес, які зацікавлені у відновленні та розвитку українського ринку
Зовнішні	– міжнародна допомога урядів інших країн – надходження міжнародних урядових організацій (група Світового Банку – Міжнародна Фінансова Корпорація, Багатостороннє Агентство з гарантій Інвестицій (MIGA), ЄБРР, Європейський інвестиційний банк), – позики іноземних державних банків або міжнародних фінансових організацій, – грантові програми для регіонів	– ПДП з іноземними компаніями, – позики іноземних приватних банків, – залучення «зелених» облігацій (під проєкти, орієнтованих на охорону довкілля та сталий розвиток), – програми гуманітарної допомоги: Громадянське товариство, міжнародні неурядові організації та волонтерські групи, які надають гуманітарну допомогу населенню та підтримку відновлювальним проєктам, – міжнародні донорські програми від приватних організацій або благодійних фондів, – технологічні партнерства – міжнародні компанії та організації, які можуть надати технологічну підтримку та досвід для відновлення та розвитку української економіки

Стратегічні принципи залучення фінансових інструментів:

1. *Консенсус серед учасників:* Створення платформи для консенсусу між урядом, міжнародними організаціями та приватними партнерами щодо стратегії відновлення та розвитку.
2. *Прозорість та відповідальність:* Публікація даних про фінансування та подальший моніторинг використання коштів для боротьби зі зловживаннями та корупцією.
3. *Планування обсягів:* Оцінка потреб у фінансуванні та розробка пріоритетних проєктів для найбільш постраждалих регіонів та секторів економіки.
4. *Диверсифікація джерел фінансування:* Розширення мережі партнерств із міжнародними організаціями, приватними компаніями та іншими джерелами фінансування.
5. *Сприяння приватним інвестиціям:* Створення сприятливого бізнес-середовища для приватних інвестицій, включаючи реформування юридичної системи, скорочення адміністративних бар'єрів та підтримка місцевого бізнесу.

Рис. 2. Джерела та інструменти фінансово-економічного механізму повоєнного відновлення та сталого розвитку потенціалоформуючого простору регіонів України

Джерело: складено автором на основі [14; 8].

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

Як національні фінансові установи України за підтримки Міністерства економіки України, Кабінету Міністрів України та Комітету Верховної Ради України з питань бюджету наразі створені:

- Фонд ліквідації наслідків збройної агресії [17] – виділення коштів з якого приймаються Кабінетом Міністрів України за погодженням з Комітетом Верховної Ради України з питань бюджету;

- програма «Відновлення» – програма державної допомоги на відновлення пошкодженого житла, джерелами фінансування якої є Фонд ліквідації наслідків збройної агресії на суму 17 млрд грн, кредитні кошти від Світового банку у розмірі 250 млн дол. США (понад 9 млрд грн за поточним валютним курсом), а також кошти, отримані за рахунок арештованих активів російських банків, перш за все, кошти Сбербанку РФ;

- Фонд розвитку України [9] – створений для реалізації програм відновлення та розвитку економіки України, доповнює діяльність інших міжнародних організацій, розширює якісні можливості для приватного капіталу з метою участі у відбудові України. Фонд сприятиме модернізації та трансформації України в привабливий міжнародний інвестиційний напрям. Спрямує свою діяльність передусім на ключові сектори української економіки, такі як енергетика, інфраструктура, сільське господарство, виробництво та ІТ.

Можливості для відновлення потенціалу регіонів України також надають платформи DREAM та U-LEAD, які створені для розміщення інформації для зацікавлених у цьому процесі сторін.

Нещодавно запущений портал DREAM [20] відкриває можливості для пошуку ініціатив, ініційованих на місцевому рівні, а також потенційних донорів. Незважаючи на корисність цього ресурсу, його потенціал ще не повністю реалізовано. Найбільш вразливі громади потребують значної підтримки на етапі створення структурованих проєктних пропозицій, а також у процесі управління реалізацією цих проєктів.

Програма U-LEAD (Ukraine – Local Empowerment, Accountability and Development, «Україна – підсилення на місцях, підзвітність та розвиток») [27], ключове завдання якої полягає в тому, щоб зміцнити потенціал ключових суб'єктів та зацікавлених сторін на національному, регіональному й місцевому рівнях для розвитку можливостей місцевого самоврядування у громадах, особливо в умовах війни та процесу відбудови. U-LEAD є програмою, створеною для розвитку співпраці між українським урядом, Європейським Союзом та його державами-

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

членами, такими як Німеччина, Польща, Данія та Словенія, і має мережу регіональних офісів, які надають підтримку громадам у їхній повсякденній діяльності, сприяючи розвитку здатностей посадових осіб місцевого самоврядування у всіх сферах їхньої діяльності.

Під патронатом Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України та Міністерства цифрової трансформації створена програма «Відновлення України» [1], на платформі якої розміщено концентратор пропозицій проектів по відновленню та відбудові. Цей План передбачає поетапну реалізацію (табл. 1) і базується на таких проголошених принципах:

- негайний початок і поступовий розвиток;
- нарощування справедливого добробуту;
- інтеграція в ЄС;
- відбудова кращого, ніж було, в національному та регіональному масштабах;
- стимулювання приватних інвестицій.

Таблиця 1

Етапи та критерії реалізації відновлення економіки України

Індикатор	I етап	II етап
Період	2023-2025 рр.	2026-2032 рр.
Кількість проєктів	580	270
Фінансування, млрд дол.	більше 350	більше 400
Індекс економічної складності	ТОП-40 країн	ТОП-25 країн
Індекс людського капіталу	ТОП-40 країн	ТОП-25 країн
Щорічний приріст реального ВВП	>7 %	

Джерело: складено автором на основі [1]

З метою першочергового відновлення зруйнованих інфраструктурних об'єктів було створено Державне агентство відновлення та розвитку інфраструктури України [3], зусилля якого первинно були спрямовані на відновлення електропостачання та логістичної інфраструктури, проте наразі перелік компетенцій значно розширено і полягає у втіленні державної політики щодо розвитку та покращення інфраструктури. Це охоплює різноманітні аспекти будівництва, включаючи нові будівлі, реконструкцію та реставрацію існуючих об'єктів, а також проведення капітальних ремонтів. Важливими напрямками є ремонт та модернізація місцевої інфраструктури, зокрема у сфері житлово-комунального та соціального обслуговування, а також удосконалення об'єктів житлової

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

нерухомості та благоустрою населених пунктів. До обов'язків також входить управління питаннями поводження з побутовими відходами та сміттєпереробними спорудами і полігонами, а також підтримка розвитку виробничих комплексів та транспортної та енергетичної інфраструктури. Ще однією задачею Агентства є покращення енергоефективності будівель та інфраструктури загалом.

Принцип «відбудувати краще, ніж було» є ключовим у національному плані відновлення України, затвердженому Національною радою з відновлення в червні 2022 року [10]. Орієнтація процесів відновлення на принципи сталого розвитку також утверджена ЄС та міжнародною донорською спільнотою, підкреслено важливість організації відновлення у зелений, цифровий та інклюзивний спосіб. У червні 2023 року Європейський парламент зазначив необхідність «відбудувати краще, ніж було» пошкоджену інфраструктуру та промислові потужності з метою сприяння безвуглецевій та цифровій економіці й перетворенню України на сучасну європейську державу суспільного добробуту та ринкової економіки. Водночас процес реконструкції та відновлення повинен базуватися на принципах соціальної справедливості, інклюзивності, гендерної рівності, сталості та зеленого переходу [10].

На Конференції з питань відновлення України в Лондоні Президент В. Зеленський висловив впевненість у тому, що Україна стане ключовим постачальником зеленої енергії та зеленого водню до Європи. Він підкреслив, що зелена трансформація енергетики стимулює розвиток таких галузей, як зелена металургія та зелені добрива. Крім того, Україна має значні запаси сировини, таких як літій, які важливі для сучасної економіки [11].

Пріоритети політики відновлення потенціалоформуючого регіонального простору України мають враховувати можливості Європейського зеленого курсу та передбачити інтеграцію пріоритетів кліматичної політики у програми повоєнного відновлення економіки та забезпечення сталого розвитку регіонів. З урахуванням зобов'язань, взятих на собі під час кліматичного саміту у Глазго, національна кліматична політика України потребуватиме коригувань у таких напрямках [5]:

1. Оновлення законодавства щодо управління відходами та зниження рівня викидів парникових газів.
2. Зменшення обсягів використання вугілля та інших викопних паливних ресурсів з одночасною зеленою трансформацією промисловості.
3. Створення національної системи торгівлі квотами на викиди у відповідності з правилами ЄС.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

4. Створення Українського кліматичного фонду.
5. Проведення реформ у сфері екологічного контролю та гармонізація нормативно-правової бази з європейським законодавством.
6. Реформа сфери лісового господарства з метою збільшення засадженої лісами площі та захисту степових екосистем.
7. Розроблення заходів з протидії деградації земель і збільшення природного поглинання парникових газів.

Висновки та пропозиції. У перспективі енергетичний зелений перехід має великий потенціал для України, особливо у контексті трансформації кліматичної політики країни та підвищення її конкурентоспроможності на світовому ринку. Успішне впровадження стратегії по відновленню економіки на основі принципів сталого розвитку відкриває ряд переваг для національного розвитку, включаючи підтримку інтеграції українських виробництв у нові промислові процеси ЄС через впровадження «промислового безвізового режиму» та покращення перспектив виходу на європейський ринок публічних закупівель, у тому числі щодо доступу до фінансових та технічних інструментів підтримки ЄС у сфері адаптації до зміни клімату. Реалізація енергетичного зеленого переходу також сприятиме розвитку високотехнологічного виробництва та зростанню попиту на чисті технології, що дозволить перетворити промислове виробництво та структуру експорту. Перевагами такої політики також буде збільшення розвитку органічного виробництва та співпраці у сфері водневої енергетики й загалом утвердження України як повноправного учасника кліматично нейтральної Європи.

Отже, зусилля післявоєнної реконструкції, спрямовані на трансформацію потенціалу регіональних економічних систем, мають бути адаптовані до конкретних потреб кожного регіону-реципієнта, беручи до уваги початкові економічні умови та рівень розвитку регіону, а також масштаби наслідків військової агресії росії. Стратегія відновлення також повинна передбачати створення сприятливих умови для інвестування та дешевого кредитування, привабливого інвестиційного клімату, забезпечити вільне підприємництво, розвивати наукоємні та високотехнологічні виробництва, запобігати появі корупційних дій.

Подальших досліджень потребує такий аспект процесу відновлювальної реконструкції потенціалоформуючого простору регіону як забезпечення співпраці та координації між різними зацікавленими сторонами, включаючи органи влади, експертів та партнерів з метою забезпечення ефективності та стійкості зусиль.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ**Список використаних джерел**

1. Відновлення України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://recovery.gov.ua>.
2. Дергалюк М. Організаційно-економічне забезпечення потенціалоформуючого простору регіонів в умовах цифровізації / М. Дергалюк, С. Тульчинська // Проблеми і перспективи економіки та управління. – 2022. – № 4(32). – С. 218-225. DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2022-4\(32\)-218-225](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2022-4(32)-218-225).
3. Державне агентство відновлення та розвитку інфраструктури України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://restoration.gov.ua/>
4. Дубина М. В. Особливості цифрової трансформації регіонів України: сучасні реалії, проблеми та шляхи вирішення / М. В. Дубина, М. О. Дергалюк // Economic Synergy. – 2023. – № 1. – С. 66–81. DOI: <https://doi.org/10.53920/ES-2023-1-6>.
5. Європейський зелений курс і кліматична політика України: аналіт. доп. – Київ : НІСД, 2022. – 95 с. DOI: <https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2022.12>.
6. Заяць Т. А. Просторовий розвиток регіонів та поселенських структур: безпековий аспект / Т. А. Заяць, Г. О. Краєвська, Т. Г. Кравцова // Ефективна економіка. – 2018. – № 11. DOI: 10.32702/2307-2105-2018.11.3.
7. Інформаційне повідомлення про оприлюднення проекту постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mtu.gov.ua/news/35001.html>.
8. Мигаль М. Структура фінансування відбудови регіонів України: ключові джерела [Електронний ресурс] / М. Мигаль. – Режим доступу: <https://iaa.org.ua/articles/struktura-finansuvannya-vidbudovy-regioniv-ukrayiny-klyuchovi-dzherela>.
9. Мінекономіки оголосило подробиці створення Фонду розвитку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/news/minekonomiky-oholosylo-podrobytsi-stvorennia-fondu-rozvytku-ukrainy>
10. Петерс Т. Фінансування відновлення України. Наслідки для бюджету та бюджетного контролю ЄС, а також засади досягнення успіху [Електронний ресурс] / Т. Петерс ; Дослідницька служба Європейського парламенту, 2023. – 23 с. – Режим доступу: <http://surl.li/qwnyn>.
11. План відновлення України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ua.irc-international.com/plan-vidnovlennya-ukrayini>.
12. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України № 695 від 02.08.2022. – Режим доступу: https://ips.ligazakon.net/document/view/KP200695?ed=2020_08_05
13. Соціально-економічний потенціал сталого розвитку України та її регіонів: національна доповідь. – Київ : ДУ ІЕПСР НАН України, 2014. – 776 с.
14. Ступницький О. Відновлення України: фінансові ресурси і інструменти відбудови та розвитку територіальних громад [Електронний ресурс] / О. Ступницький, І. Швець ; Українська школа міжнародного інноваційного підприємництва, права і комунікацій, Інституту міжнародних відносин Київського національного університету ім. Шевченка. – Київ, 2023. – 111 с. – Режим доступу: <http://surl.li/mowge>.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

15. Територіально-орієнтовані механізми стимулювання інвестицій у повільному відновленні України : аналіт. доп. / [Я. А. Жаліло, Н. В. Бахур, А. А. Головка та ін.] ; за наук. ред. Я. А. Жаліла. – Київ : НІСД, 2023. – 78 с. DOI: <https://doi.org/10.53679/NISSanalytrep.2023.09>.

16. Ткачук А. Оновлення Державної стратегії регіонального розвитку. Що профільне Міністерство і Кабмін повинні врахувати насамперед [Електронний ресурс] / А. Ткачук. – Режим доступу: <https://decentralization.ua/news/17369>.

17. Фонд ліквідації наслідків збройної агресії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mtu.gov.ua/content/fond-likvidacii-naslidkiv-zbrojnoi-agresii.html>.

18. Фонди відновлення України. Урядовий портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/gromadskosti/fondi-vidnovlennya-ukrayini>.

19. Abolhosseini S. The main support mechanisms to finance renewable energy development / S. Abolhosseini, A. Heshmati // *Renewable and Sustainable Energy Reviews*. – 2014. – Vol. 40. – Pp. 876-885. DOI: <http://dx.doi.org/10.1016/j.rser.2014.08.013>.

20. DREAM. Цифрова екосистема для підзвітного управління відновленням: офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dream.gov.ua/ua>.

21. Financial Instruments to Ensure Sustainable Development in the Post-Shock Period of the National Economy Recovery / M. Dubyna, O. Parubets, O. Zelenska, Y. Yevtushenko, V. Muzyka, D. Serdiuk // *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*. – 2023. – Vol. 45(4). – Pp. 390–398. DOI: <https://doi.org/10.15544/mts.2023.38>.

22. Modeling the Harmony of Economic Development of Regions in the Context of Sustainable Development / V. Marhasova, S. Tulchynska, O. Popelo, O. Garafonova, I. Yaroshenko, I. Semykhuylina // *International Journal of Sustainable Development & Planning*. – 2022. – Vol 17, Issue 2. – Pp. 441-448. DOI: <https://doi.org/10.18280/ijstdp.170209>

23. Popelo O. Regional economy in the conditions of decentralized governance: institutional aspect / O. Popelo // *Problems and prospects of economics and management*. – 2020. – No. 2(22). – Pp. 69-81. DOI: 10.25140/2411-5215-2020-2(22)-88-100.

24. An innovative approach to determine the sustainable development of regions by harmonization of the economic, social and environmental components / O. Popelo, S. Tulchynska, V. Marhasova, N. Ivanova, H. Samiilenko // *Journal of Management Information and Decision Sciences*. – 2021. – № 24(8). – Pp. 1-9. DOI: 1532-5806-24-8-340.

25. Transformation of Ukraine's economy: formation of an inclusive economy system and functionality of financial inclusion : Scientific monograph [Electronic resource]. – Riga, Latvia : “Baltija Publishing”, 2023. – 428 p. – Accessed mode: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/book/341>.

26. Monitoring of the Ecological Condition of Regional Economic Systems in the Context of Sustainable Development / S. Tulchynska et al. // *Journal of Environmental Management and Tourism*, (Volume XII, Fall). – 2021. – Vol. 5(53). – Pp. 1220-1228. DOI:10.14505/jemt.v12.5(53).06.

27. U-LEAD з Європою [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://u-lead.org.ua>.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

28. Coordination of Reconstruction and Recovery with the Regional Development Policy in Ukraine [Electronic recourse] // Policy Paper. – 2023. – P. 48. – Accessed mode: <https://u-lead.org.ua/storage/admin/files/3d2f6c654ea3384ca017ca6848ea59ef.pdf>.

References

1. Vidnovlennia Ukrainy [Restoration of Ukraine]. (n.d.). <https://recovery.gov.ua>.
2. Derhaliuk, M. Tulchynska, S. (2022). Orhanizatsiino-ekonomichne zabezpechennia potentsialoformuiuchoho prostoru rehioniv v umovakh tsyfrovizatsii [Organizational and economic provision of the potential-forming space of regions in conditions of digitalization]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia – Problems and prospects of economics and management*, (4(32)), 218-225. [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2022-4\(32\)-218-225](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2022-4(32)-218-225).
3. Derzhavne ahentstvo vidnovlennia ta rozvytku infrastruktury Ukrainy: Ofitsiinyi sait. [State Agency for Reconstruction and Development of Infrastructure of Ukraine: Official site]. <https://restoration.gov.ua>.
4. Dubyna, M.V., Derhaliuk, M.O. (2023). Osoblyvosti tsyfrovoyi transformatsii rehioniv Ukrainy: suchasni realii, problemy ta shliakhy vyrishennia [Peculiarities of the digital transformation of the regions of Ukraine: modern realities, problems and solutions.]. *Economic Synergy*, (1), 66–81. DOI: <https://doi.org/10.53920/ES-2023-1-6>.
5. Yevropeyskyi zelenyi kurs i klimatychna polityka Ukrainy: analit. dop. [The European Green Course and the climate policy of Ukraine]. (2022). NISD. <https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2022.12>.
6. Zaiats, T.A., Kraievska, H.O., Kravtsova, T.H. (2018). Prostorovyi rozvytok rehioniv ta poselenskykh struktur: bezpekovyi aspekt [Spatial development of regions and settlement structures: security aspect]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*, (11). DOI: 10.32702/2307-2105-2018.11.3.
7. Informatsiine povidomlennia pro opryliudnennia proiektu postanovy Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro vnesennia zmin do Derzhavnoi stratehii rehionalnoho rozvytku na 2021-2027 roky» [Information notice on the publication of the draft resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On Amendments to the State Strategy of Regional Development for 2021-2027"]. <https://mtu.gov.ua/news/35001.html>.
8. Myhal, M. (2023). *Struktura finansuvannia vidbudovy rehioniv Ukrainy: kliuchovi dzherela* [The structure of financing the reconstruction of the regions of Ukraine: key sources]. <https://iaa.org.ua/articles/struktura-finansuvannya-vidbudovy-rehioniv-ukrayiny-klyuchovi-dzherela>.
9. Minekonomiky oholosylo podrobytsi stvorennia Fondu rozvytku Ukrainy [The Ministry of Economy announced the details of the creation of the Development Fund of Ukraine]. <https://www.kmu.gov.ua/news/minekonomiky-oholosylo-podrobytsi-stvorennia-fondu-rozvytku-ukrainy>.
10. Peters, T. (2023). *Finansuvannia vidnovlennia Ukrainy. Naslidky dlia biudzhetu ta biudzhetnoho kontroliu YeS, a takozh zasady dosiahnennia uspikhu* [Funding for the recovery of Ukraine. Implications for the EU budget and budgetary control, as well as principles for success]. <http://surl.li/qwnyn>.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

11. Plan vidnovlennia Ukrainy [Ukraine recovery plan]. <https://ua.unc-international.com/plan-vidnovlennya-ukrayini>.
12. *Pro zatverdzhennia Derzhavnoi stratehii rehionalnoho rozvytku na 2021-2027 roky* [On the approval of the State Strategy of Regional Development for 2021-2027], Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine № 695 (date 02.08.2022). https://ips.ligazakon.net/document/view/KP200695?ed=2020_08_05.
13. *Sotsialno-ekonomichniyi potentsial staloho rozvytku Ukrainy ta yii rehioniv: natsionalna dopovid*. [Socio-economic potential of sustainable development of Ukraine and its regions: national report]. (2014). DU IEPSR NAN Ukrainy.
14. Stupnytskyi, O., Shvets, I. (2023). *Vidnovlennia Ukrainy: finansovi resursy i instrumenty vidbudovy ta rozvytku terytorialnykh hromad* [Restoration of Ukraine: financial resources and tools for reconstruction and development of territorial communities]. Ukrainska shkola mizhnarodnoho innovatsiinoho pidpriemnytstva, prava i komunikatsii, Instytutu mizhnarodnykh vidnosyn Kyivskoho natsionalnoho universytetu im. Shevchenko Kyiv. <http://surl.li/mowge>.
15. Zhalilo, Ia.A. (ed.). (2023). *Terytorialno-orientovani mekhanizmy stymuliuvannia investytsii u povoiennomu vidnovlenni Ukrainy: analit. dop.* [Territorially oriented mechanisms for stimulating investments in the post-war reconstruction of Ukraine]. NISD. <https://doi.org/10.53679/NISSanalytrep.2023.09>.
16. Tkachuk, A. (2024). *Onovlennia Derzhavnoi stratehii rehionalnoho rozvytku. Shcho profilne Ministerstvo i Kabmin povynni vrakhuvaty nasampered* [Update of the State Strategy of Regional Development. What the relevant Ministry and the Cabinet of Ministers should take into account first of all]. <https://decentralization.ua/news/17369>.
17. Fond likvidatsii naslidkiv zbroinoi ahresii [Fund for liquidation of the consequences of armed aggression]. <https://mtu.gov.ua/content/fond-likvidacii-naslidkiv-zbroynoi-agresii.html>.
18. Fondy vidnovlennia Ukrainy. Uriadovi portal [Funds for the recovery of Ukraine. Government portal]. (n.d.). <https://www.kmu.gov.ua/gromadskosti/fondi-vidnovlennya-ukrayini>.
19. Abolhosseini, S., & Heshmati, A. (2014). The main support mechanisms to finance renewable energy development. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 40, 876-885. DOI: <http://dx.doi.org/10.1016/j.rser.2014.08.013>.
20. *DREAM. Tsyfrova ekosystema dlia pidzvitnoho upravlinnia vidnovlenniam: ofitsiinyi sait* [DREAM. Digital Ecosystem for Accountable Recovery Management: Official Site]. (n.d.). <https://dream.gov.ua/ua>.
21. Dubyna, M., Parubets, O., Zelenska, O., Yevtushenko, Y., Muzyka, V., & Serdiuk, D. (2023). Financial Instruments to Ensure Sustainable Development in the Post-Shock Period of the National Economy Recovery. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*, 45(4), 390–398. <https://doi.org/10.15544/mts.2023.38>.
22. Marhasova, V., Tulchynska, S., Popelo, O., Garafonova, O., Yaroshenko, I. & Semykhulyna, I. (2022). Modeling the Harmony of Economic Development of Regions in the Context of Sustainable Development. *International Journal of Sustainable Development & Planning*, 17(2), 441-448. <https://doi.org/10.18280/ijstdp.170209>.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

23. Popelo, O. (2020). Regional economy in the conditions of decentralized governance: institutional aspect. *Problems and prospects of economics and management*, (2(22)), 69-81. DOI: 10.25140/2411-5215-2020-2(22)-88-100.

24. Popelo, O., Tulchynska, S., Marhasova, V., Ivanova, N., & Samiilenko, H. (2021). An innovative approach to determine the sustainable development of regions by harmonization of the economic, social and environmental components. *Journal of Management Information and Decision Sciences*, 24(8), 1-9. DOI: 1532-5806-24-8-340.

25. *Transformation of Ukraine's economy: formation of an inclusive economy system and functionality of financial inclusion*. (2023). Riga, Latvia: "Baltija Publishing". <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/book/341>.

26. Tulchynska, S. et al. (2021). Monitoring of the Ecological Condition of Regional Economic Systems in the Context of Sustainable Development. *Journal of Environmental Management and Tourism*, (Volume XII, Fall), 5(53), 1220-1228. DOI:10.14505/jemt.v12.5(53).06

27. *U-LEAD z Yevropoiu: ofitsiynyi sait* [U-LEAD with Europe: official site]. <https://u-lead.org.ua>.

28. Coordination of Reconstruction and Recovery with the Regional Development Policy in Ukraine. (2023). *Policy Paper*, 48. <https://u-lead.org.ua/storage/admin/files/3d2f6c654ea3384ca017ca6848ea59ef.pdf>.

Отримано 25.09.2023

UDC 332.01:332.05

JEL Classification: G20; O10; Q01; R11

Nataliia Ivanova

*Doctor of Economic Sciences, Professor,
Head of Department of Entrepreneurship and Trade,
Chernihiv Polytechnic National University (Chernihiv, Ukraine)*

E-mail: Nataliia.Ivanova@stu.cn.ua. **ORCID:** <http://orcid.org/0000-0001-6622-7310>

ResearcherID: [I-3574-2016](https://orcid.org/0000-0001-6622-7310)

Serhii Kononenko

PhD Student

Chernihiv Polytechnic National University (Chernihiv, Ukraine)

E-mail: job.s.kononenko@gmail.com. **ORCID:** <https://orcid.org/0000-0002-1898-2204>

**FINANCIAL-ECONOMIC MECHANISM FOR POST-WAR
RECONSTRUCTION OF THE REGIONAL POTENTIAL-FORMING
SPACE OF UKRAINE ON THE PRINCIPLES
OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT**

Abstract. *The article examines the issues of the methodological basis of the financial and economic mechanism for ensuring the post-war restoration of the potential-forming space of the regions of Ukraine on the basis of sustainable development. The author emphasizes the importance and strategic significance of potential restoration at the regional level. The article*

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

theoretically substantiates the essence and importance of the restoration potential of the regional economic system. A conceptual scheme for restoring the potential-forming space of the region is proposed. The target priorities and basic conditions for the formation of a financial and economic mechanism are revealed; the instruments of the mechanism, which are specific to the period of post-war recovery, are analyzed. The content of the subsystems of the financial and economic mechanism for the restoration and sustainable development of the potential-forming space is revealed through the correlation and connection of the following concepts: "functional elements", "goals", "methods" and, as part of them, "means" ("tools"), "levers". The principle of "rebuilding better than it was" is the key to Ukraine's national recovery plan. This principle is used to rebuild damaged infrastructure and industrial facilities in order to promote a carbon-free and digital economy and transform Ukraine into a modern European welfare state and market economy. The process of reconstruction and recovery should be based on the principles of social justice, inclusiveness, gender equality, sustainability, and green transition. The article details the energy green transition of Ukraine as a strategic benchmark for sustainable development.

Keywords: regional economic system; regional development; regional potential; potential-forming regional space; financial and economic mechanism; post-war recovery; sustainable development; green economy.

Fig.: 2. Table: 1. References: 28.

Бібліографічний опис для цитування:

Іванова Н., Кононенко С. Фінансово-економічний механізм забезпечення повоснного відновлення потенціалоформуючого простору регіонів України на засадах сталого розвитку. *Науковий вісник Полісся*. 2023. № 2(27). С. 199-220.